

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Tora Sandbu
Tlf. 22 05 45 39

Vår dato
2005-09-26
Deres dato
2005-08-24

Vår referanse 2005/00144/022
Arkiv: 077
Deres referanse 200502487

Høringssvar endring i forskrift om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer

Vi viser til brev fra Landbruks- og matdepartementet av 24.08.2005 med forslag til endringer i ovennevnte forskrift.

Norges Bondelag vil innledningsvis understreke nødvendigheten av å ha godt fungerende markedsordninger og muligheten for å kunne iverksette effektive tiltak for å balansere markedet i situasjoner med ubalanse. Denne oppfatningen støttes av et bredt flertall i Stortinget, senest ved behandling av Innst. S. nr. 191 (2004-2005).

Forslag om avgrenset mottaksplikt fra uavhengige aktører i kjøttsektoren

Markedsordningene er av stor betydning for at vi kan ha et aktivt landbruk over hele landet. Med bakgrunn i dette finner Norges Bondelag det uheldig at forslaget til endring i ovennevnte forskrift skal høres og behandles innen så knappe tidsfrister. Vi finner det heller ikke tilfredsstillende at iverksettelse av endringene må gjennomføres ved en midlertidig forskrift av hensyn til møtefrekvensen i Omsetningsrådet. Norges Bondelag mener at endringen i forskriften er av en så betydelig karakter, at det burde vært lagt opp til romsligere tidsfrister.

Når det gjelder forslaget om at det åpnes for avgrenset mottaksplikt for uavhengige slakterier til markedsregulators reguleringslager (såkalt ”dobbelt mottaksplikt”), så går Norges Bondelag imot dette.

Landbruks- og matdepartementet begrunner forslaget med at det vil skape mer balanse i konkurransesituasjonen mellom de ulike aktørene i kjøttsektoren. Norges Bondelag stiller imidlertid spørsmål ved om forslaget virkelig vil gi mer like vilkår, eller om de uavhengige slakteriene tvert imot nå gis et konkurransefortrinn ved at de får samme rettigheter som markedsregulator, men uten pålegg om forpliktelser av noe slag når det gjelder reguleringsansvar.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse:	Besøksadresse:	Telefon:	Telefaks:	E-postadresse	Internet:
PB 9354 Grønland 0135 Oslo	Schweigaards gt. 34c Oslo	22 05 45 00	22 17 36 68	bondelaget@bondelaget.no	www.bondelaget.no
Norges Bondelag	Org.nr.: 939678670	Bankkonto:	8101.05.12891		
Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto:	8101.05.91392		

Vår dato
2005-09-26

Vår referanse
2005/00144/022

Isolert sett kan gjeldende ordning med reguleringslagring sees på som et konkurransefortrinn for markedsregulator. En må imidlertid se på de samlede fordeler og ulemper knyttet til markedsreguleringsansvaret. Forsyningsplikten medfører at markedsregulator i perioder med underskudd pålegges å redusere sin egen dekning av varer for å forsyne konkurrenter. Mottaksplikten innebærer at markedsregulator skal ta imot tilførsler fra alle produsenter, uavhengig av størrelse og beliggenhet. Dette er et viktig landbrukspolitisk virkemiddel for at enkeltprodusenter skal få avsetning for sin produksjon. De uavhengige aktørene kan imidlertid av kostnadmessige hensyn prioritere markedsnære og volumtunge produsenter, og på den måten skaffe seg et konkurransemessig fortrinn mot primærprodusentene. Gjennomføring av regulerings tiltak i situasjoner med f.eks. overproduksjon, medfører at markedsregulator kan få svekket sin konkurransekraft og økonomi. I tillegg må markedsregulator dele markedsinformasjon med sine konkurrenter. Norges Bondelag vil påpeke at organiseringen knyttet til markedsregulerings systemene er blitt gjennomgått flere ganger for å vurdere mulige konkurransevridende effekter i verdikjeden.

Konklusjonen har vært at slike effekter er små når alle rettigheter og plikter sees under ett. Ut fra dette står ikke markedsregulator totalt sett i noen gunstigere posisjon enn de uavhengige slakteriene.

Videre vil vi vise til Innst. S. nr. 191 (2004-2005) til Stortinget fra Næringskomiteen i forbindelse med Fremskrittspartiets forslag om å etablere likeverdige konkurranseforhold mellom landbrukssamvirket og uavhengige aktører i matvaresektoren. Her uttrykker et bredt flertall (dvs. alle partier bortsett fra Fremskrittspartiet) følgende: ” *Når det gjelder markedsregulering for kjøtt, har flertallet merket seg at det er gjort tiltak knyttet til ny forskrift som omtalt tidligere, og at det ikke synes å foreligge konkurransevridende utfordringer som skulle gi grunnlag for å foreta større endringer i markedsreguleringen for kjøtt*”. Forslaget om dobbel mottaksplikt er etter vår vurdering en stor og prinsipiell endring i markedsregulerings systemet for kjøtt. Vi mener derfor at forslaget ikke er i tråd med Stortingsflertallets oppfatning slik den kommer til uttrykk i Næringskomiteens innstilling.

Etter Norges Bondelag sin vurdering innebærer forslaget at de uavhengige slakteriene får et sikkerhetsnett som reduserer risikoen for å motta for mye kjøtt. Spørsmålet er dermed hvorvidt en innføring av dobbel mottaksplikt lettere kan føre til overproduksjon. Ordningen vil kunne innby uavhengige slakterier til i perioder å skaffe seg mer kjøtt enn de har avsetning for i markedet, for å sikre at de er leveransedyktige ved inngåelse av avtaler med nye kjøpere. Dermed vil det kunne oppstå en situasjon med overproduksjon, som markedsregulator må ta hånd om, og som vil ramme alle primærprodusentene i form av redusert oppgjørpris og økt omsetningsavgift. Den doble mottaksplikten kan derfor få følger som er stikk i strid med formålet med markedsordningene, som er å sikre balanse i markedet. Norges Bondelag mener dette vil være svært uheldig.

En forutsetning for å kunne utøve markedsregulering på en effektiv måte, er en relativt stor markedsandel. Dette understrekes også av et bredt flertall i Næringskomiteen i Innst. S. nr. 191 (2004-2005). Dersom Gilde Norsk Kjøtt får en vesentlig mindre andel av førstehåndsomsetningen av slakt (dvs. færre leverandører), kan posisjonen som markedsregulator svekkes. Erfaringer fra eggsektoren viser at risikoen for at

markedsregulator taper markedsandeler som følge av den doble mottaksplikten er stor. En svekkelse av markedsreguleringsordningene vil bidra til å svekke ett av de mest sentrale landbrukspolitiske virkemidlene vi har.

Med bakgrunn i ovennevnte vurdering går Norges Bondelag som sagt imot forslaget. Dersom Landbruks- og matdepartementet til tross for våre prinsipielle og faglige innvendinger likevel velger å gjennomføre forslaget, må dette balanseres ved at bruk av vektgrenser også i framtida kan nyttes som et effektivt reguleringstiltak.

Som Landbruks- og matdepartementet korrekt påpeker i sitt høringsbrev, er adgangen til reguleringseksport blitt begrenset. Dette medfører at en ev. overproduksjon i hovedsak må håndteres på det innenlandske markedet. Jordbruket har påtatt seg ansvaret for overproduksjon, og må derfor også ha nødvendige virkemidler som kan fungere effektivt når slike situasjoner oppstår.

I dag differensieres oppgjørspriisen på kjøtt etter vekt. I perioder med tilbudsoverskudd har Gilde Norsk Kjøtt satt ned vekta for høyeste pris. Dette tiltaket finansieres ikke med omsetningsavgift, og uavhengige slakterier pålegges ikke å følge markedsregulator sine vektgrenser. Ved å redusere gjennomsnittsvekta, reduseres salgsproduksjonen på en effektiv måte. Reduserte vekter gir imidlertid økte kostnader både for produsenter og for slakterier/skjærebedrifter. For produsentene samlet sett er det en stor fordel at så mange slakterier som mulig slutter opp om de endringer i vektgrenser som markedsregulator foretar. Imidlertid har det vist seg at flere uavhengige slakterier i overskuddssituasjoner velger å ha høyere vekter for toppris enn Gilde Norsk Kjøtt. Norges Bondelag vil påpeke at i situasjoner der markedsregulator har tatt et ekstra ansvar og opplevd en betydelig økonomisk og organisatorisk belastning ved å redusere vektgrensene for å begrense overproduksjon, har enkelte av de uavhengige slakteriene benyttet vektgrenser for å skaffe seg økte markedsandeler. Dette bygger opp under det vi tidligere har bemerket om at innføring av avgrenset mottaksplikt, uten at de uavhengige slakteriene pålegges noe reguleringsansvar, lettere kan føre til overproduksjon.

Bruk av vektgrenser har imidlertid medført så store kostnader for markedsregulator og produsentene som leverte til markedsregulator, at tiltaket neppe vil bli benyttet ved en ev. kommende overskuddssituasjon. Det vil i så fall innebære at en mister et effektivt reguleringstiltak. Med bakgrunn i dette foreslår Norges Bondelag at bruk av vektgrenser kan benyttes som et markedsregulerende tiltak finansiert med omsetningsavgiftsmidler. Vi ser for oss to mulige modeller:

1) Kompensere aktører for reduserte vektgrenser

Det kan settes en idealvekt på slakt på hvert enkelt kjøttslag. De aktører som reduserer slaktevektene i forhold til denne vekta i perioder med overproduksjon, gis en kompensasjon på et visst antall øre/kg redusert vekt med omsetningsavgift.

2) Differensiert omsetningsavgift etter vekt

Ved å differensiere omsetningsavgiften etter vekt, kan en ha en høyere omsetningsavgift for slakt med høyere vekter framfor slakt med lavere vekter. F.eks. kan slakt med vekt på mer enn et visst antall kg, få en høyere avgift per kg enn slakt under denne vekta. Dette vil gi et incitament til alle slakterier om å legge maksimal pris opp mot vekta for høyest pris.

Vår dato
2005-09-26

Vår referanse
2005/00144/022

Vi vil ikke ta stilling til hvilken av modellene som er best egnet eller om det finnes andre løsninger, men legger til grunn at bruk av vektgrenser som markedsreguleringstiltak skal gjøres gjeldende for alle kjøttslag. Norges Bondelag ser det som naturlig at Omsetningsrådets sekretariat foretar en utredning av de ulike løsningene som er skissert for å skape et system som sikrer likeverdige konkurransemessige vilkår for aktørene i kjøttsektoren, og at Omsetningsrådet gjør et vedtak med bakgrunn i denne utredningen.

Forslag om avgrenset mottakspflicht fra uavhengige aktører i eggsektoren

Norges Bondelag har registrert at enkelte uavhengige eggpakkerier har benyttet seg av den doble mottakplikten på en utidig måte. Gjennom inngåelse av nye leveranseavtaler samt import, har de skaffet seg mer egg enn de har hatt avsetning for i markedet. Mottakplikten har pålagt markedsregulator å ta hånd om overskuddet fra de uavhengige eggpakkeriene. Imidlertid har den doble mottakplikten vært vanskelig å håndtere for Prior, som har resultert i at det periodevis har vært stor ubalanse i eggmarkedet. I tillegg har tap av markedsandeler medført at Prior har fått svekket sin posisjon som markedsregulator.

Med bakgrunn i dette støtter Norges Bondelag forslaget om å avgrense mottakplikten i eggsektoren. Forslaget medfører at de uavhengige aktørene må vurdere behovet for egg mer kritisk enn tidligere, noe som kan redusere risikoen for overskuddssituasjoner og bidra til bedre markedsbalanse i eggsektoren på sikt.

Med hilsen

Bjarne A. Undheim /sign./

Harald Milli